

Mnenje najviš. sodišča o podsodnosti krajevne izpolnitve (§ 88. jur. pr.).

Na prošnjo pravosodnega ministerstva predložilo se je polnoštevilnemu senatu najvišjega sodišča več vprašanj o podsodnosti krajevne izpolnitve (§ 88. jur. pr.).

Glasom dopisa predsednika najvišjemu sodišču z dne 22. januarja 1898, št. 14/pr., sklenilo je to sodišče naslednje:

Podsodnost krajevne izpolnitve, osnovana s tem, da se vsprejme brez graje faktura z zabeleženo podsodnostjo, ne velja samo za osebe, ki zvršujejo trgovinski obrt v ožjem pomenu.

Ta podsodnost ne velja samo za občevanje firem, v trgovinskem registru vpisanih, in pa onih oseb, koje so oglasile kot svoj obrt zvrševanje trgovine, kojim je torej zvrševanje trgovine jedini obrt, temveč osnuje se med vsemi onimi osebami, ki trgujejo z izdelki in blagom, ako vsprejmo fakturo; zato tudi med osebami, kojim izvira trgovanje iz pravice, pristoječe obrtnim producentom, da smejo trgovati s svojimi izdelki in blagom, ali katere obrtoma v svojem opravljenem obratu razpečavajo stvari in blago, tako da je v zvezi s tem obratom, naj si blago in stvari sami izdelujejo, predelujejo ali samo razpečavajo.

Razlogi le-tega mnenja so nastopni:

Po občem pravilu (§ 6. obč. drž. zak.) ni smeti zakonu pri vporabi pripisovati drugega smisla, nego je razviden iz posebnega pomena v njih skladu in iz jasnega namena zakonodavčevega.

Glede lastnosti oseb, med kojimi naj po §-u 88., odst. 2. jur. pr., ako se je vsprejela brez graje kvalifikovana faktura, nastane podsodnost krajevne izpolnitve, nadomestil se je izraz, kojega je rabil odsek poslanske zbornice, namreč »med trgovci« (»unter Handeltreibenden«) z izrazom »med osebami, ki zvršujejo trgovinski obrt« in ta izraz je prišel v zakon, to pa radi tega, da bi se — kakor pravijo nagibi — jasneje izrazilo, da tu ne gre za trgovinsko-

pravno svojstvo trgovca, nego za obrtnopravni pojem trgovca in da je le poslednji merodaven za pristojnost.

Po obrtnem redu pa pojma »trgovec« ni omejiti na trgovinski obrt v ožjem pomenu, namreč na obrti, pri kojih se naznanilo in obrtni list glasita na obrt trgovine, temveč obsega tudi one obrte, pri kojih izvrševanje trgovine ni jedino opravilo, nego se kaže kot izvor pravice, pristojne obrtnim producentom, da s svojimi izdelki in blagom »trgujejo« (»Handel zu treiben«) [razpis trgovinskega ministerstva z dne 16. septembra 1883, št. 26701], zakaj tudi poslednji trgujejo vsled svojega obrta in, ker zakon, vporabljač ta izraz, ničesar ne razlikuje, niti omejuje, za to tudi razlaga zakona ne sme dalje segati, nego li segajo njegove besede.

Pa tudi iz jasnega namena zakonodavčevega ni moči izvajati, da bi se glede lastnosti oseb, v §-u 88., odst. 2. jur. pr. označenih, mislilo le na trgovinski obrt v ožjem pomenu, nego namen napotuje k nasprotni misli.

To nam kaže v prvi vrsti uvodoma omenjena obrazložba premembe, ki se je bila zvršila na odsekovih predlogih, in nadalje nagibi, ki so odločili, da se je sploh dovolila izjema glede pravila v odst. 1. l. c., s katerim se je določila v obče podsodnost krajevne izpolnitve, dopustna le na podlogi pismenega porazumljenja strank.

Oziri na trgovski promet in izvozno obrtnost so bili merodavni, da se je dopustila olajšava, in ti oziri so se vpoštevali, ker se je mislilo, da se tam, kjer je pričakovati, da se bodo stranke držale oblik in navad trgovskega prometa, ni bati neprilichnosti in izgrediv, ki so se godili za doslej neomejene dopustne fakturne podsodnosti, koja se je izvajala iz domnevane volje.

Ni pa uvideti, zakaj se ne bi taisti uveti izpolnili pri onih osebah, katerih sicer ni smatrati trgovci po trgovinskem zakonu ali trgovalci po §-u 38. obrtnega reda, katere pa vender vsled svoje obrtne pravice izvršujejo trgovino z lastnimi izdelki ali z blagom (§ 37. obrt. r.). Nasprotno bodisi njih smoter, ki je naposled pri takih obrtih isti, bodisi njih razvitek, ki često pravo rokodelsko razpečavanje zapostavlja, nanese tako, da je tudi tej vrsti obrtovoalcev moči pripisovati one lastnosti, koje jih, kar se tiče njih zmožnosti, da vporabljaajo potrebno marljivost, jednačijo trgovcem v ožjem pomenu.

Po tem je moči le-ta paragraf sodnega pravilnika razlagati le tako, da osebe, ki zvršujejo trgovinski obrt, niso samo popolni trgovci ne glede na način njihovega obrtovanja, nego tudi vse one osebe, ki zvršujejo kak prosti rokodelski ali dopuščeni obrt in to zvršujoč trajno kažejo svoj pridobitni namen in razpečavajo take izdelke in blago, ki spadajo k predmetom tega obrtovanja in so ž njim v zvezi, naj si obrtovalec blago sam izdelava, predelava ali samo razpečava.

Seveda bode vprašanje, so li pogoji faktuorne podsodnosti izpolnjeni, oziroma dokazani, presojal za vsak pojedini slučaj po predpisih civilnopravnega reda sodnik sam po svojem svobodnem prepričanju.

Pri inozemskih podjetjih, kojih obrat se ne vrši v oblikah in po določbah tuzemskih obrtnih zakonov in znabiti tudi pod bistveno različnimi ozemskimi in narodnogospodarskimi okolnostmi, ni moči jedino le po tuzemskih pravilih, kakor treba za razsojo pristojnosti, določiti, ali jih je smatrati za trgovanje. To bi ne zadoščalo stvarnemu presojevanju faktuorne podsodnosti, ki ob jednem ustreza sodstveni napravi, mereči posebno na pospeševanje izvozne obrtnosti, temveč bode pri tem določevanju tudi ozirati se na splošni narodnogospodarski pojem trgovine.

Vendar se tudi lahko zgodi, da bi bilo za koristi tuzemske trgovine, katere hoče zakonodavstvo ščititi, prikladneje naslanjati se na avstrijske obrtne zakone, kar bi tudi ne bilo izključeno po določbah §-ov 35. in 36. obč. drž. zak.

Zato bode sodniku pri inozemskih podjetjih od slučaja do slučaja paziti na razmere in odločiti, je li podjetje označiti kot zvrševanje trgovine ali ne.

S tožbo je predložiti tudi prepis fakture.

Obča pravilnost tega stavka je razvidna iz določeb §-a 41. jur. pr.; zakaj, če je sodniku svojo pristojnost in sicer na podlogi tožiteljevih navedeb presojati uradoma, tedaj morajo biti označene navedbe take in tako utemeljene, da potem sodnik dejansko zamore uradoma presojati.

Gorenji stavek pa ima v mislih le normalni slučaj; iz njega osobito ne izhaja, da je vselej predložiti popolni prepis fakture, ker po smislu §-a 77., odst. 2. civ. pr. r. v zvezi s §-om 226. zadnjim odst. civ. pr. r. zadošča, ako je vpoštevati samo posamezne dele

listine, da se priloži posnetek listine, na koji se je ozirati v zavednem slučaju. Še manj pa je treba, če se opira tožba na saldo, kojemu je v podlogo več faktur, predložiti vse vpoštovane fakture, ker zadošča za presojo pristojnosti navadno uvod dotične fakture, koji je pa malone pri vseh jeden in isti.

Tudi je glede na predpis §-a 77., odst. 2. civ. pr. r. povdarjati, da tega seveda ni moči omejiti po uvodoma omenjenem stavku, in zato bode sodniku vedno dano na prosto, da presoja, so li okolnosti posameznega slučaja takšne, da se vporabijo različne določbe §-a 77. civ. pr. reda.

Dokaza, da je stranke prištevati osebam, ki zvršujejo trgovino, ni treba že v tožbi, nego šele tedaj, ko se odreka pristojnost sodišča, češ, da jedna strank ne zvršuje trgovinskega obrta.

Le-ta pravni nazor izhaja glede na to, da je sodniku po §-u 41., odst. 2. jur. pr. presojati svojo pristojnost sicer uradoma, toda na podlogi tožiteljevih navedeb — ako že ni sodišču znano, da so neresnične — in da bi nadaljno dokazovanje v tem stanju bistveno otežilo olajšavo, ki je želi zakon, včasih jo naravnost onemogočilo, kakor tudi nasprotniku povzročilo v mnogih slučajih prav po nepotrebem večje stroške.

Zahtevanemu potrdilu po listinah se potemtakem s predložbo kvalifikovane fakture začasno dovolj ugodi. S tem je tudi podloga, potrebna za uradno presojanje pristojnosti, zadostno določena; vprašanje, ali je treba še več dokaza, nastane še le tedaj, ako se odreka pristojnost sodišča, katero tožitelj na pomoč pokliče.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) V posest pravice tuje voznje gostilničar ne pride že s tem, da gostje vozijo k njegovi gostilni. (§ 312. in 313. obč. drž. zak.)

Okrajno sodišče v R. je v pravdi Jurija D. iz S. h. št. 83, tožitelja, proti Karlu St. iz S. h. št. 65, tožencu, radi motene posesti s prip. na tožbo de pr. 17. februarija 1897, št. 1093 po dne 17. marcija 1897 z obema strankama »in possessorio summarisimo« končani razpravi in završenem zaslišanju prič razsodilo tako: